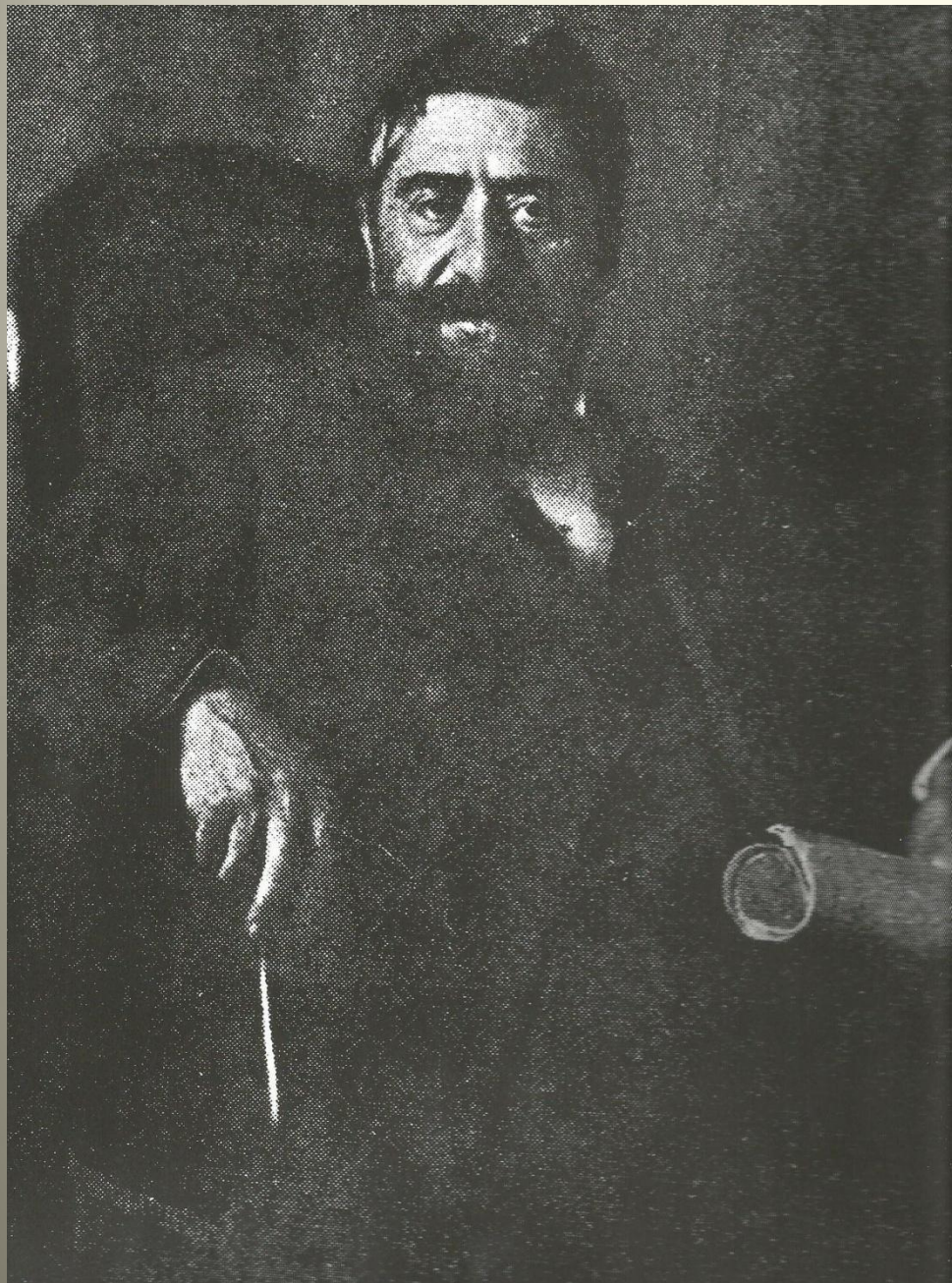

ΣΥΜΕΩΝ ΣΑΒΒΙΑΔΗΣ

Τοκάτη (Ευδοκούπολις) 1859-
Αθήνα 1927

Συμεών Σαββίδης, *Οθωμανή που προσεύχεται*, 1894,
Λάδι σε λεπτό καμβά κολλημένος σε χαρτόνι, 34X49.7 εκ.,
Αθήνα, Εθνική Πινακοθήκη.

Συμεών Σαββίδης, *Το άναμμα του τσιγάρου*, 1895,
Λάδι σε καμβά, 58X84 εκ.,
Κόρινθος, Ιδιωτική Συλλογή.

Συμεών Σαββίδης, *Το ανάμμα του τσιμπουκιού*, 1898/99,
λάδι σε καμβά, 83.5X56 εκ.,
Αθήνα, Εθνική Πινακοθήκη.

Συμεών Σαββίδης, *Οδαλίσκη με καθρέφτη*,
1899,
Λάδι σε ξύλο, 21X15 εκ.,
Αθήνα, Εθνική Πινακοθήκη.

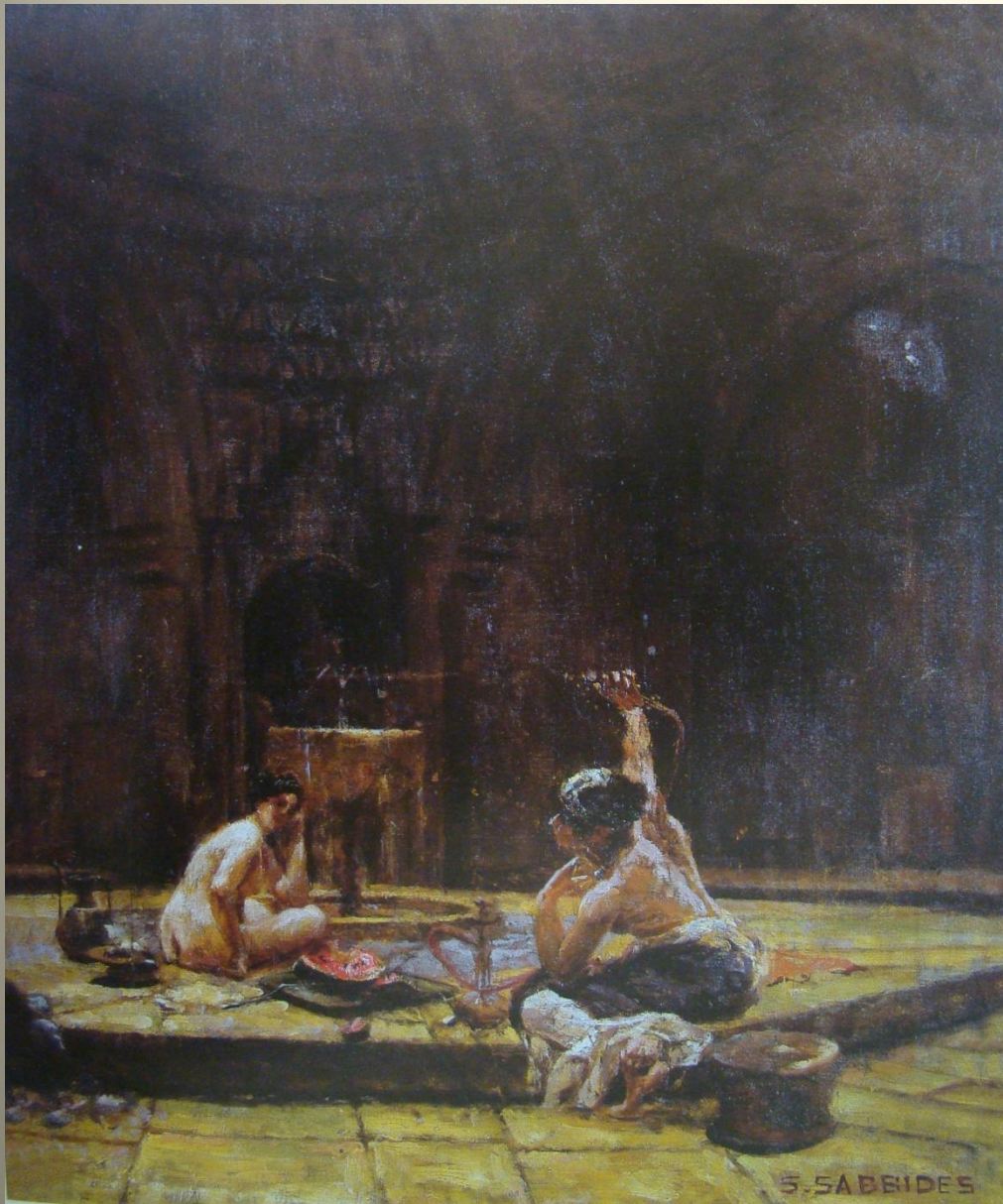
Συμεών Σαββίδης, *Τουρκοπούλα με ναργιλέ*, 1899,
Λάδι σε ξύλο, 15.7X24 εκ.,
Αθήνα, Εθνική Πινακοθήκη.

Συμεών Σαββίδης, *Τουρκάλα την ώρα
του καφέ*,
λάδι σε καμβά, 45.8X35.5 εκ.,
Αθήνα, Εθνική Πινακοθήκη.

Συμεών Σαββίδης, *Γυμνή χορεύτρια
με ντέφι*,
λάδι σε καμβά, 31X23.5 εκ.,
Αθήνα, Εθνική Πινακοθήκη.

Συμεών Σαββίδης, *Δύο γυναίκες στο χαμάμ*,
Λάδι σε καμβά, 51.7X41.7 εκ.,
Ιδιωτική Συλλογή.

Michel-Eugène Chevreul
1786-1889

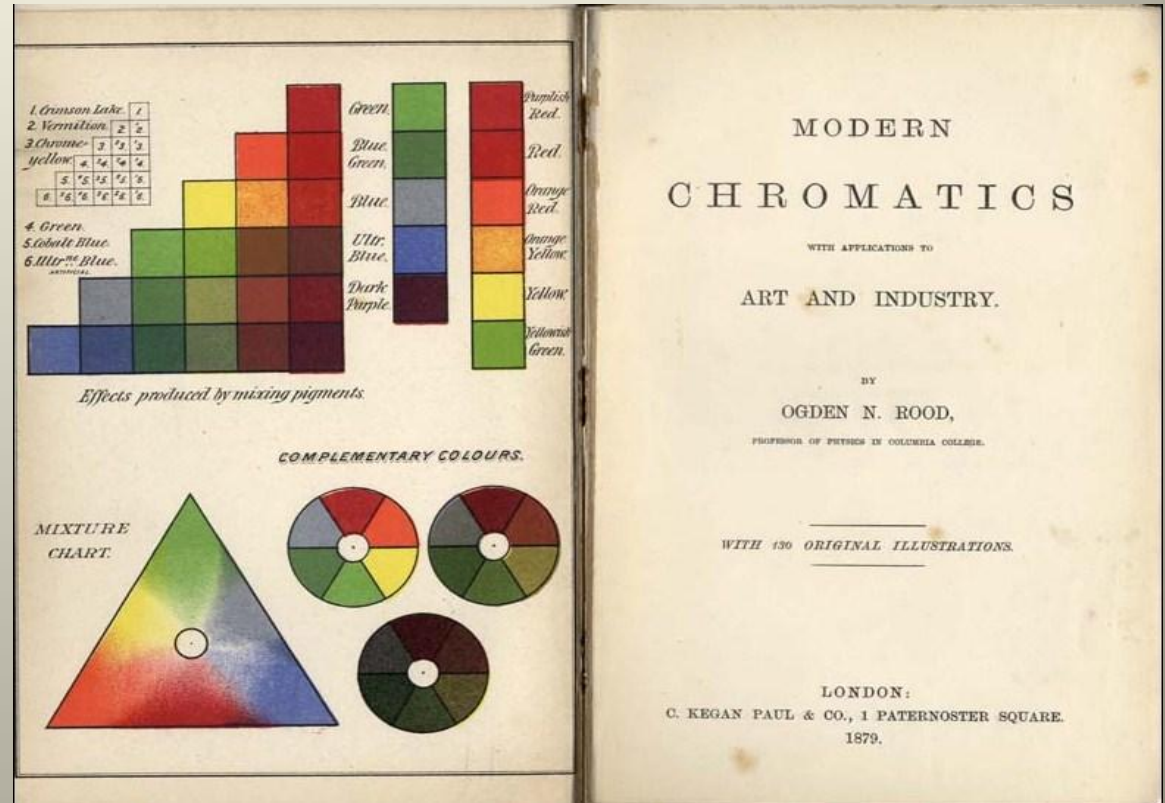
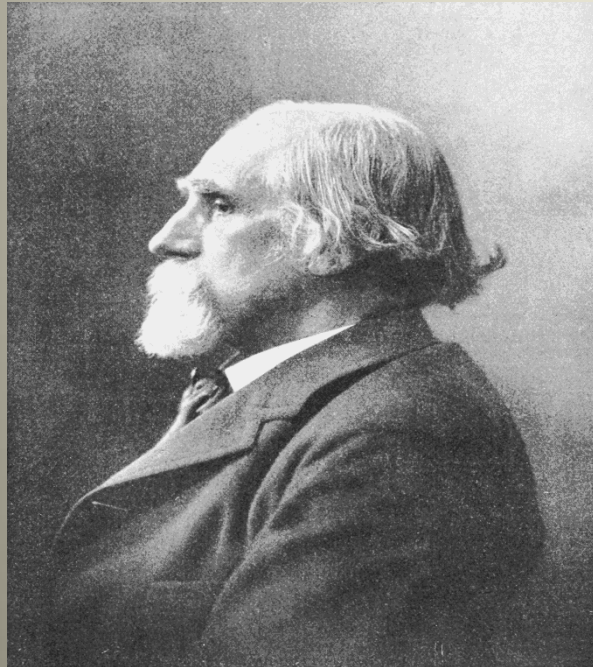

*De la loi du contraste simultané des couleurs
et de l'assortiment des objets colorés (1839)*

*The principles of harmony and
contrasts of colours (1854)*

Odgen Rood

1831-1902

Η σημασία της χημείας των χρωμάτων και οι νόμοι της "ταυτόχρονης αντίδρασης"

Το γεγονός που ανανέωσε ριζικά τη ζωγραφική τον 19ο αιώνα ήταν το αποτέλεσμα της έρευνας της χημείας χρωμάτων. Εκτός αυτού καίριας σημασίας υπήρξε η επινόηση το 1841 του σωληναρίου χρωμάτων από μέταλλο με βιδωτό καπάκι που αντικατέστησε τον ζωικό ασκό και τους γυάλινους σωλήνες, με το οποίο έγινε δυνατή η διάδοση των χρωμάτων μέσα από έτοιμες σκόνες ανακατεμένες με λινέλαιο που μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για αρκετό διάστημα και στην ύπαιθρο χωρίς να ξεραίνονται. Άλλο ένα σημαντικό βήμα υπήρξε το 1809 και η ανακάλυψη του στοιχείου χρώμιο –από το ελληνικό «χρώμα»-, το οποίο αναμειγμένο με κίτρινο, κόκκινο και πράσινο απέδιδε τα εντονότερα χρώματα. Οι συνθέσεις με χρώμιο έγιναν ιδιαίτερα αγαπητές για την ένταση που απέδιδαν. Μια νέα εποχή ξεκίνησε στη ζωγραφική με το χρώμιο, τη χρήση του νέου αυτού υλικού. Το 1816 ανακαλύφθηκε από έναν γερμανό φαρμακοποιό από το Marburg ένα νέο ορυκτό στοιχείο, επίσης ενδιαφέρον για τη ζωγραφική, το κάδμιο (Cadmiumsulfid) που από το 1910 έγινε γνωστό στο εμπόριο ως κόκκινο του καδμίου (Cadmiumrot), ενώ το κίτρινο του λεμονιού (Zitronengelb) είναι σύνθεση ενός άλλου χημικού στοιχείου, του βαρίου, χρώματα που αντιστοιχούν πλήρως σε αυτά που χρησιμοποιεί ο Σαββίδης. Σημαντικότερο όλων όμως είναι το άσπρο του ψευδαργύρου (τοιίγκου), που διατίθεται στους ζωγράφους από το 1840 και αντικατέστησε το άσπρο του μολύβδου που σε αντίθεση με αυτό δεν μαύριζε με τον καιρό. Το 1826 έγινε δυνατή η τεχνητή παραγωγή του μπλε-σουλτραμαρίν (κυανούν κυάνου) που απέδιδε το χρώμα του ημιπολύτιμου λίθου lapis lazuli. Μόνο στο τελευταίο τρίτο του 19ου αιώνα αναπτύχθηκε σε μεγάλο μέγεθος η χημική βιομηχανία και μαζί της η χημεία χρωμάτων των υφασμάτων.

Με τα χρώματα του χρωμίου ξεκίνησε μια νέα εποχή. Οι ακαδημαϊκοί ζωγράφοι όχι μόνο αρνήθηκαν τη χρήση τους αλλά γελοιοποιούσαν και όσους τα χρησιμοποιούσαν. Αυτοί εξακολουθούσαν να ζωγραφίζουν με τις σκόνες του 18ου αιώνα και επέμεναν στη σκούρα «άσφαλτο» (Bitum). Τα νέα χρώματα σηματοδοτούσαν τη νέα εποχή.

Ο χημικός χρωμάτων Michel Eugène Chevreul διαπίστωσε τρεις κανόνες για το συνδυασμό των χρωμάτων που εδράζονται στο οπτικό σύστημα:

1. Η ταυτόχρονη αντίδραση (Contraste simultané): Ένα χρώμα φαίνεται πως αλλάζει όταν ο παρατηρητής βλέπει ταυτόχρονα ένα διπλανό του χρώμα. Μια χρωματική επιφάνεια φαίνεται τόσο ανοιχτότερη, όσο σκορύτερη είναι η διπλανή της και το αντίστροφο.
2. Η διαδοχική αντίδραση (Contraste successif) παρατηρείται όταν δύο διαφορετικά χρώματα τοποθετούνται το ένα μετά το άλλο διαδοχικά. Με εντατική παρατήρηση του ενός από τα δύο χρώματα –αρχικά μια ανακάλυψη του Goethe- μοιάζει να εμφανίζεται αμέσως μετά το συμπληρωματικό του χρώμα στο μάτι και αλλοιώνει τη χρωματική αξία του δεύτερου χρώματος.
3. Αν οι χρωματικές επιφάνειες που βρίσκονται πολύ κοντά η μια με την άλλη, αναμειγνύονται οπτικά στο μάτι πλήρως, αν απομακρυνθεί ο παρατηρητής αρκετά από αυτές.

Μαζί με την πραγματεία του Νεύτωνα "Opticks", η διατριβή του Chevreul αποτελούσε ένα από τα σπουδαιότερα κείμενα της θεωρίας των χρωμάτων. Για τον Σαββίδη υπήρξε το όχημα για την ανάδειξη της έμφυτης χρωματικής δεινότητάς του, πράγμα που συμπληρεί με τις παράλληλες αναζητήσεις των pointillistes και κυρίως του Seurat.

Συμεών Σαββίδης, *Μελέτη χρωμάτων*, 1910,
Λάδι σε καμβά, 60.9X50.9 εκ.,
Αθήνα, Εθνική Πινακοθήκη.

Σπουδή χρωμάτων κοντά στο Μόναχο

Ο τίτλος δόθηκε από τον ίδιο τον καλλιτέχνη. Είναι γραμμένος στο πίσω μέρος του πίνακα στα γερμανικά.

Στο έργο αυτό συντίθενται τα υπαιθριστικά ενδιαφέροντα του Σαββίδη για τη ζωγραφική.

Το έργο αποτελεί διακήρυξη των αρχών του καλλιτέχνη για συνεπείς σχέσεις μεταξύ ψυχρών και θερμών χρωμάτων καθώς και για την αρμονία που προκύπτει από τις αντιθέσεις.

Εδώ εφαρμόζεται η θεωρία του για τη σχέση των χρωμάτων μεταξύ τους :

*το απλό κόκκινο έχει συμπληρωματικό το πράσινο,
το απλό μπλε τα πορτοκαλί,
το ψυχρό κόκκινο το ζεστό πράσινο,
το κόκκινο προς το μπλε έχει συμπληρωματικό το κίτρινο
προς το πράσινο, τέλος το κόκκινο προς το κίτρινο (πορτοκαλί)
έχει το μπλε προς το πράσινο.*

Η τήρηση των σχέσεων αυτών έχει ως αποτέλεσμα το χρωματικά λαμπερότερο έργο του Σαββίδη.

Claude Monet, *Αγρός με παπαρούνες*, 1873,
Λάδι σε καμβά, 50X65 εκ.,
Παρίσι, Musée d'Orsay.

Συμεών Σαββίδης, *Γύρω-γύρω όλοι*, 1908 π.,
Λάδι σε ξύλο, 17.7X24 εκ.,
Αθήνα, Εθνική Πινακοθήκη.

Πρόκειται για προμελέτη ενός χαμένου έργου του Σαββίδη.

Το γεγονός αυτό δεν στερεί από το έργο τη σπουδαιότητά του ως προς την ακρίβεια και την ταχύτητα της εκτέλεσης, πράγμα που καθορίζει αμέσως τα σαφή όρια της ολοκληρωμένης σύνθεσης.

Οι μορφές των παιδιών προσδιορίζονται με πραγματικές «μονοκοντυλιές» από χρώμα που ακούμπησε «άπαξ» την επιφάνεια του ξύλου για να διατυπώσει μια ακίνητη κοριτσίστικη μορφή.

Η απουσία του βάθους και μόνο η υπαινικτική όσο και επίπεδη απόδοση του χώρου με τη μορφή ενός πύργου εκκλησίας στο Μόναχο, κατατάσσουν το έργο σε ένα από τα πρώτα της ελληνικής μοντερνικότητας.

Συμεών Σαββίδης, *Κυριακή στον
Κινεζικό πύργο του Μονάχου*, 1915,
λάδι σε ξύλο , 33X24 εκ.,
Αθήνα, Εθνική Πινακοθήκη.

Η κεντρική μορφή λειτουργεί ως κορυφή μιας ευρυγώνειας πυραμίδας , στις πλευρές της οποίας προς μεν τα δεξιά βρίσκονται δυο ομάδες παιδιών , προς δε τα αριστερά ένα απροσδιόριστο πλήθος σε μικρότερη κλίμακα.

Για την ένταση του φωτός ο Σαββίδης γράφει:

Όταν σε έναν πίνακα , πάνω στο γκρίζο χρώμα έχει τοποθετηθεί το φως του ήλιου να πέφτει σε κηλίδες και στο έργο διακρίνεται και ένα κομματάκι ουρανού, τότε αυτό το φωτισμένο κομμάτι του εδάφους είναι πολύ ανοιχτότερο από τον ουρανό, που τότε εμφανίζεται ως πνιγμένο κοκκινωπό βιολέ. Στο πράσινο των δέντρων , αν επικρατεί η ατμόσφαιρα που γνωρίζουμε την άνοιξη στο Café Lutz, όπου υπάρχουν στο φόντο ανθισμένες καστανιές με κόκκινα λουλούδια, εκείνα τα δέντρα που βρίσκονται στο τρίτο πλάνο θα είναι σε ψυχρό πράσινο-μπλε, τα ενδιάμεσα σε θερμό πράσινο (ανοιχτό πράσινο με μεσαίο κίτρινο του χρωμίου) και οι μπροστινοί θάμνοι θα είναι οι πιο θερμοί τόνοι, δηλαδή σε κόκκινο της Βιέννης ή λάκα γερανίου της Newton με σκούρο πράσινο.

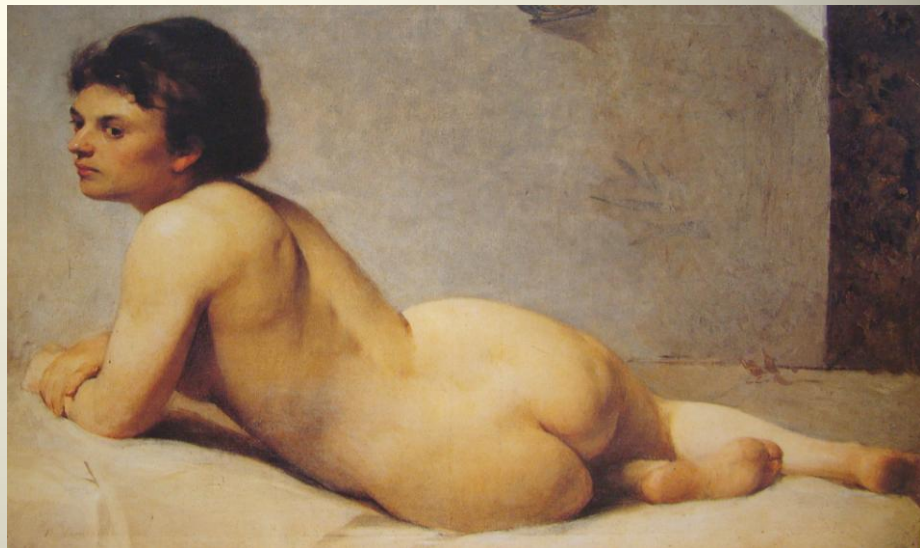
Συμεών Σαββίδης, *Καπρίτσιο*,
Λάδι σε καμβά, 50.5X40.5 εκ.,
Αθήνα, Εθνική Πινακοθήκη.

Συμεών Σαββίδης, *Μικρούλα στο ύπαιθρο*,
Λάδι σε καμβά, 30X43 εκ.,
Ιδιωτική Συλλογή.

Συμεών Σαββίδης, *Εαπλωμένη γυναίκα- Αναπαυόμενο γυμνό*, 1912,
Λάδι σε καμβά, 40.3X65 εκ.,
Αθήνα, Εθνική Πινακοθήκη.

Πολυχρόνης Λεμπέσης, *Γυμνό*, 1875-1880π.,
Αθήνα, Εθνική Πινακοθήκη.

Νικηφόρος Λύτρας, *Γυμνό*, 1867-70. Αθήνα,
Εθνική Πινακοθήκη.

Ο Ali Ahmed (1841-1906) παρουσιάζει πολλές βιογραφικές ομοιότητες με τον Σαββίδη. Ήταν ένας από τους πρώτους ζωγράφους της Τουρκίας που σπούδασε στο Παρίσι με υποτροφία του Σουλτάνου Abdul Asiz. Δάσκαλοί του ήταν οι οριενταλιστές Gustave Boulanger και Léon Gérôme . Ειδικεύθηκε στην τοπιογραφία. Οργάνωσε τις πρώτες καλλιτεχνικές εκθέσεις στην Κωνσταντινούπολη, δίδαξε σε διάφορες στρατιωτικές σχολές και πήρε τον τίτλο του πασά. Ήταν γνωστός και σε ελληνικά καλλιτεχνικά περιοδικά.

Αυτοπροσωπογραφία του Τούρκου ζωγράφου Ali Ahmed, 1880, Λάδι σε καμβά, 118X85 εκ., Κωνσταντινούπολη, Μουσείο Ζωγραφικής και Γλυπτικής.

Συμεών Σαββίδης, *Προσωπογραφία του
Τούρκου ζωγράφου Ali Ahmed,*
Λάδι σε ξύλο, 26.5X19.2 εκ.,
Αθήνα , Εθνική Πινακοθήκη.